

---

hand-out bij

laat maar waaien.

Moderne gedachten over de Heilige Geest

Op woensdagochtend 9.30 uur – 11.30 uur in MOTiv

14 mei

21 mei

28 mei

Marika van der Kramer: mvdkramer@ziggo.nl - 0624204984

Martijn Junte: predikant@vrijzinnigdelft.nl - 0621859121

Dit bundeltje teksten hoort bij de cursus Laat maar waaien van Vrijzinnig Delft gegeven door Marike van der Kramer en Martijn Junte. Iedere bijeenkomst nemen we een tekst als uitgangspunt. We wisselen erover van gedachten en, geheel in lijn met de verbinding tussen de geest en creativiteit, zoeken ook naar een eigen uitdrukking.

In bijeenkomst 1 staat 'Lichaam en geest' centraal.

Het verzoek is om een foto of een afbeelding mee te nemen, die je associeert met de geest. Nadat we in gesprek zijn gegaan over de tekst, schrijven we ieder zelf een gedicht of een andere tekst, waarin we uitdrukken wat de geest voor ons betekent.

In bijeenkomst 2 staat 'Geest is wind' centraal

Om te beginnen staan we stil bij de manier waarop er over de Geest geschreven is in de bijbel. Er zijn nogal wat teksten, dus het gaat vooral over de manier waarop er over de geest gesproken wordt in verschillende bijbelgedeelten. Nadat we in gesprek zijn gegaan, doen we een geleide fantasie en tekenen wat de geest voor ons betekent.

In bijeenkomst 3 staat 'De geest is voor iedereen' centraal

Deze derde en laatste bijeenkomst gaat het over inclusiviteit. Dat is de grote kracht van de geest, dat zij wat mensen scheidt te boven gaat. Nadat we van gedachten hebben gewisseld over het onderwerp, sluiten we af met een plaatsbepaling: wat hebben deze drie bijeenkomsten ons gebracht? We sluiten af met een lied: 'Zij zit als een vogel'.

Marike van der Kramer en Martijn Junte

The background of the entire page is an abstract, expressive painting. It consists of numerous overlapping, energetic brushstrokes in various shades of blue, from light sky blue to deep navy and indigo, with occasional splashes of purple and magenta. The strokes are thick and textured, creating a sense of movement and depth, reminiscent of a storm or a turbulent sea.

LAAT MAAR WAAIEN

Moderne gedachten over de Heilige Geest

**Een uitgave van de
Vereniging van Vrijzinnige Protestanten**

**Onder redactie van
Erik Jan Tillema**

Geest,
ragfijn geluksgevoel,
stem en tegenstem,
God aan het werk,
beweging.

Een uitgave van de Vereniging van Vrijzinnige Protestanten
Kijk voor meer informatie op www.vrijzinnig.nl
© 2014

Lichaam en Geest

Het is inmiddels alweer heel wat jaren geleden dat ik het boek *Het woord is geest geworden* in handen kreeg. Een boek van Gianni Vattimo met als ondertitel: 'Filosofie van de secularisatie'. De titel prikkelde me. Het woord is geest geworden? Wat wordt hier met 'geest' bedoeld? Staat geest tegenover vlees, mens, lichamelijkheid? En hoe verhoudt de titel zich tot het woord secularisatie uit de ondertitel? Al lezend werd me duidelijk dat Vattimo geest niet plaatst tegenover lichaam. Geest verbeeldt hier dynamiek en ontwikkeling tegenover statische zekerheid. 'Het woord is geest geworden' betekent voor Vattimo dat we ons, als het om geloven gaat, begeven in een creatief proces.

Mij spreekt dat aan, omdat ik merk dat gesprekken over geloof en over God vaak gaan over de vraag wat er in objectieve zin te weten zou zijn over God. Zowel in als buiten de kerk merk je hoe mensen zoeken naar objectieve geloofsinhouden waaraan zij zich al dan niet willen en kunnen verbinden. Soms is mijn inschatting zelfs dat er buiten de kerk het hardst gezocht wordt naar een feitelijke beschrijving van wat gelovigen geloven. Met die beschrijving in de hand kan men geloven dan vervolgens als irrationeel en onzinnig afschrijven.

Vattimo is één van de denkers die mij geholpen heeft om mijn intuïtie met woorden aan te kleden. In geloven gaat het niet om het voor waar houden van een aantal uitspraken. Geloven is een proces. Ontwikkeling hoort van meet af aan bij het christelijk geloof. God is mens geworden in Jezus. Zo toont God kwetsbaarheid. De menswording van Jezus vindt haar voltooiing in de gave van de Geest. Het tijdperk van de Geest toont nog meer kwetsbaarheid dan de concrete gestalte van een menskind. Het is de ultieme kwetsbaarheid van een God die onder en in mensen woont. God is niet meer de louter transcendente. God neemt de gestalte aan van communicatie en interpretatie.

Het is een positie die gemakkelijk vragen en onzekerheid op kan roepen. Wanneer we loslaten dat ons spreken over God een spreken is waarbij we verwijzen naar een stand van zaken in de werkelijkheid, en aanvaarden dat dit spreken een creërend spreken is, wordt het spannend. Zijn wij dan co-auteurs van het Grote Boek? Hoe kan dat spreken zich ontwikkelen? Kan vervolgens alles gezegd worden over God?

Atheïsten zijn niet dol op deze positie, omdat er geen helder omschreven geloofsinhoud meer af te wijzen valt. Maar ook voor wie wel geraakt is door het (christelijk) geloof, is dit niet altijd een gemakkelijke positie. Het lijkt eenvoudiger om geloofstaal te beschouwen als taal die verwijst naar een werkelijkheid die we weliswaar nooit helemaal kunnen peilen, maar die onafhankelijk van ons en buiten ons bestaat. Zelf heb ik langzamerhand geleerd me toe te vertrouwen aan de Geest. In een geloofsgemeenschap waarin mensen met elkaar geloofsverhalen delen en leven, ervaar ik de kracht van een kwetsbare God die zichzelf aan mensen schenkt.

Taalfilosofen en sociale wetenschappers hebben ons aangereikt dat taal een creatieve kracht is. Al sprekend zijn wij medescheppers van de werkelijkheid. Geloofstaal is een prachtig voorbeeld van die scheppende kracht van taal. God is onder ons en ontwikkelt in een geloofsgemeenschap. Dat

wil overigens niet zeggen dat die ontwikkeling volledig vrij en onbepaald is. Juist op dat punt ontmoeten we de Heilige Geest. De Geest die is uitgegaan van God, Schepper van hemel en aarde. De Geest die is uitgegaan van Jezus Christus, de mens die bereid was om de weg van radicale liefde ten einde toe te gaan en die zo in alle weerloosheid een onbreekbare kracht toonde. Die Geest helpt ons telkens weer om tot verstaan te komen.

Jean-Luc Marion is eveneens een denker die mij wat verder gebracht heeft in het denken over deze thematiek. Marion stelt dat God geen idool maar een icoon is. Zowel naar een idool als naar een icoon kun je kijken. Een idool verheerlijkt je, aan een idool schrijf je allerlei eigenschappen toe. Eigen aan een idool is echter ook dat je als subject naar een object kijkt. Een idool lijkt heel wat, maar staat in wezen volkomen buiten jou als mens. Je kunt ernaar blijven kijken, maar je kunt je er ook van afwenden, zodra je wilt.

Een icoon is iets anders. Naar een icoon kun je kijken, maar het zichtbare deel van de icoon is niet wat er werkelijk toe doet. Bij het kijken naar een icoon voltrekt zich een wezenlijk ander proces dan bij het kijken naar een idool. Jij kijkt naar de icoon, maar vanuit de icoon wordt ook naar jou gekeken. Jij ziet iets, maar wat je vooral ziet, is dat je aangezien wordt. Het onderscheid tussen subject en object vervaagt. Kijkend naar de icoon word je meegenomen in een beweging van elkaar aanzien, een beweging van liefde. Zonder dat Marion dat zo benoemt, zou ik willen zeggen: kijkend naar de icoon word je aangeraakt door de Heilige Geest.

Geest en Kerk horen voor mij bij elkaar. Kerk is immers de wereldwijde gemeenschap van mensen die het Woord van God horen, interpreteren en communiceren. Kerk is de plek om iconen te kijken. Het is de oefenplaats om samen te leven en de betekenis van het kruis van Christus te leren verstaan. Kerk is de beweging van mensen die zich laten leiden door het visioen van een land van recht en vrede, waar het leven goed is voor ieder. Kerk is de plek waar mensen, vanuit de grondhouding dat zij weten dat zij aangezien worden, ontdekken hoe zij gevormd worden en geroepen worden tot een weg van liefde.

Geloven in God is soms lastig. Er ligt de verleiding te denken dat er een objectieve geloofswerkelijkheid te beschrijven is die wij met hart en hoofd kunnen benaderen. Vertrouwen op de Geest lijkt griezeliger. Toch maakt een zichzelf wegschenkende God ons juist op die manier krachtig. Het Woord is Geest geworden. Geest staat hier niet tegenover lichaam. Integendeel. De Geest maakt Kerk tot Lichaam van Christus: een gemeenschap van mensen die met elkaar een weg van liefde, van vrede en recht, - een van God gegeven weg -, gaan.

Karin van den Broeke

Discussievragen

- Hoe wilt u geloof benaderen? Als een objectieve werkelijkheid of als een creatief proces? Waarom is dat voor u?
- Het roept vragen en onzekerheden op als je geloof benadert als creatief spreken, aldus Karin. Zijn dit eigenschappen die horen bij het geloof?

De Geest is voor iedereen

Wanneer mij gevraagd werd naar de Heilige Geest – wat voor ideeën ik er over heb en wat voor gevoelens – gingen bij mij altijd de haren overeind staan. Dat komt door de orthodoxe opvoeding die ik heb gekregen. Heilige Geest associeerde ik met zware dogma's over de Drie-Eenheid: Vader, Zoon en Heilige Geest, waarbij het beeld van de eerste twee nog wel duidelijk is, maar de derde?

Persoonlijk had ik niet zo veel met de Heilige Geest en van mij hoefden we het er niet over te hebben. Totdat ik erachter kwam dat wanneer je alle dogma's over de Heilige Geest één voor één afpelt, je geestkracht overhoudt.

In Johannes 14: 1-26 is Jezus in gesprek met zijn leerlingen. Hij wil de geestkracht die hem bezielt doorgeven aan zijn leerlingen. Zodat die hierdoor geïnspireerd kunnen leven en het op hun beurt kunnen doorgeven aan ieder mens op aarde. Dat is de opdracht die de apostelen zich ten doel stellen: het verspreiden en doorgeven van de Geest van Jezus om voortaan vanuit die Geest te leven.

Maar in deze bijbelpassage staat iets opvallends. Iets dat doet nadenken over de Geest. De redevoering die Jezus houdt voor zijn leerlingen is een soort geestelijk testament. In het begin daarvan zegt hij: 'Ik ben de weg, de waarheid en het leven. Niemand kan bij de Vader komen dan door mij'. Deze tekst heeft altijd tot heel veel stelligheid geleid. De stelligheid dat het christendom de enige ware godsdienst is, omdat Jezus hier toch heel duidelijk zegt dat je alleen via hem, door in hem te geloven, bij God kunt komen. Er is geen andere route naar God toe. Tenminste dat lijkt hij hier te zeggen.

Is dat wel mogelijk? Dat je van jezelf zegt de enige juiste godsdienst te zijn en dat alle anderen het mis hebben? Als we de bijbelverhalen lezen over Jezus en hoe hij omging met de mensen, hoe hij iedereen aanvaardde zoals hij of zij was en dat hij hen juist zo weer bij God bracht en vertrouwen gaf, dan valt dit eigenlijk niet met elkaar te rijmen.

Wanneer we vervolgens kijken naar de Geest, zoals erover gesproken wordt in de Bijbel en in de liederen die we erover zingen, dan blijkt dat die Geest geen mensen uitsluit. De Geest waait waarheen zij wil. Dat wil zeggen: die geestkracht van God, die werkt in mensen, maakt geen onderscheid tussen mensen. Die Geest sluit geen mensen buiten; de één wel en de ander niet. De Geest sluit juist mensen in, omdat deze goddelijke geestkracht werkt in mensen, ongeacht hun religie. Deze geestkracht van God komt langs verschillende wegen tot de mensen en is voor alle mensen beschikbaar.

De theoloog Karl Barth heeft gezegd dat God zich openbaart aan de mensen. Je kunt het hiermee eens of oneens zijn. Maar stel dat hij gelijk heeft, dan is het niet meer dan logisch dat God zich aan mensen openbaart op een manier die bij hen past. Zo kan het gebeuren dat de Geest ook in andere godsdiensten werkt. Gods Geest werkt inclusief en sluit niet buiten.

Nog even terug naar Johannes 14. In de kerk hebben we de gewoonte om voor het bijbellezen te bidden om de kracht van de Geest, zodat die Geest ons hart opent voor het Woord en we daardoor de woorden die geschreven staan gaan begrijpen. De volgorde is dat eerst Gods Geest moet komen en we dan de Bijbel gaan begrijpen. Maar die volgorde kan ook andersom zijn.

Wanneer we in de Bijbel de verhalen over Jezus lezen, maken we op die manier kennis met de Geest die hem bezielde, de geest van God. Dat is eigenlijk ook de reden waarom wij zondags de verhalen lezen. Om kennis te maken met een andere manier van leven en om te leren hoe we kunnen leven vanuit een andere geest, en wel vanuit de geest die Jezus bezielde heeft. Dat kunnen we lezen in Johannes 14.

In dit geestelijk testament van Jezus wordt door de evangelist Johannes de betekenis van Jezus

samengevat. Die houdt in dat de adem van God die de mens in den beginne het leven schonk, de Geest die werd ingeblazen, in Jezus aanwezig is. Dat is de reden dat hij 'het leven' wordt genoemd. Het is beeldspraak net als de uitspraken 'ik ben het brood des levens', 'ik ben de weg' of 'ik ben het licht'.

Beeldspraak om aan te geven dat hij de weg ten leven heeft gewezen, dat hij licht heeft ontstoken waar het donker was en voedsel heeft gegeven waar een mens hongerde naar liefde en gerechtigheid.

Vanaf het begin van de mensheid is de vraag gesteld: 'Wat moet ik doen om eeuwig leven te krijgen?' Die vraag zie je in de evangeliën ook steeds terugkeren. Dat is niet de vraag naar een levenselixer waardoor je niet sterft, maar het is de vraag naar de weg in het leven die je moet gaan.

Hoe moet je leven? De Bijbel geeft daar als antwoord op dat je je aan Gods geboden moet houden en je naast de arme moet gaan staan. De weg van recht en gerechtigheid doen. Die weg gaat van God uit en gaat naar God toe.

Het Johannes-evangelie wil benadrukken dat we in Jezus een mens zien die deze weg ten volle geleefd heeft. Vandaar dat hij 'het leven zelf' genoemd wordt en 'de weg' en 'het licht'. De geest die hem bezielde, de geest van God, die God aan alle mensen wil schenken. Daarom mogen wij de beeldspraak over Jezus nooit exclusief gebruiken, om anderen uit te sluiten, maar altijd als een voorbeeld om na te volgen. Want hij heeft laten zien dat er bij God ruimte is voor alle mensen en dat God zijn Geest aan alle mensen geeft.

Marijke Kwant

Discussievragen

- Denkt u ook dat de Geest inclusief werkt en mensen niet buiten sluit?
- Hoe belangrijk is Jezus voor u om de Geest te leren kennen? Is hij de (enige) weg of zijn er ook andere mogelijkheden?

Geest is wind

Geest. Raar woord eigenlijk. Op het eerste gezicht kleven er ook nare aspecten aan. Spookachtige, macabere zelfs, maar ook wazige, onaardse, zweverige. Om het woord zuiver te gebruiken moet je dus eerst heel wat ballast van je afschudden, het vrijmaken van stof, spinnenwebben en andere aanklevingen.

Eén ding weet ik in ieder geval wel: de klassieke talen – en als theoloog bedoel ik daarmee het Hebreeuws, het Grieks en het Latijn – drukken het fenomeen ‘geest’ uit in veel sprekender en beeldender woorden. Het zijn woorden waarbij je je iets voorstelt. Woorden die de essentie weergeven. Alle drie de woorden, respectievelijk *ruach*, *pneuma* en *spiritus*, betekenen in eerste instantie: wind.

Dat beeld is een treffende metafoor voor de mysterieuze kracht die we niet kunnen grijpen, maar die wel degelijk veel invloed op ons leven uitoefent. Typend voor de wind is dat je haar kracht zelf niet ziet maar wel de werking en de gevolgen van die kracht. Je ziet de bladeren over de straat waaien en de takken buigen. Daarnaast beluisteren we er de ‘adem’ in waarvan wij leven.

Het verschil met het woord ‘geest’ is dat *ruach*, *pneuma* en *spiritus* zintuiglijke woorden zijn. Woorden die datgene wat ze willen weergeven ook meteen oproepen. Ze maken een op zich abstract begrip tot een concreet en tastbaar fenomeen. Je voelt ze door je haar strijken en door je heen waaien. In het vervolg van mijn betoog wil ik deze zintuiglijkheid mee laten klinken in het abstracte woord ‘geest’.

Maar wat precies wil dat woord uitdrukken? Het is zaak om dergelijke uitdrukkingen te herleiden tot de concrete ervaring van mensen. Wat gebeurt er nu eigenlijk? Wat signaleren we feitelijk, dus zonder religieuze vooringenomenheid? Het gaat om de ervaring sec en universeel, dus ongeacht of je jezelf gelovig noemt. Ik wil proberen die zo zakelijk mogelijk weer te geven vanuit mijn eigen referentiekader – en dat laat zich als volgt omschrijven:

Ik heb wel een christelijke opvoeding genoten, maar betrekkelijk liberaal. De bijbelse woorden zijn mij zagezegd niet met de paplepel ingegoten. En toen ze meer en meer in beeld kwamen bleven ze mij lange tijd vreemd, als uit een ander universum. Juist omdat mijn eigen, authentieke beleving zich zelfstandig en los van de religie ontwikkelde kan ik die basale ervaringen zuiver onder de loep nemen.

Waaruit bestaat de ervaring die in de geschiedenis van de mensheid mogelijk heeft geleid tot het ontstaan van zoiets als ‘geest’? Tegen de achtergrond van de klassieke talenwoorden: wat is de psychologische werkelijkheid waaruit de behoefte ontstond om die te duiden met de metafoor ‘wind’? Wat is het gehalte ‘wind’ in die ervaring? Met andere woorden: wat is de onzichtbare kracht en wat is de zichtbare werking daarvan?

Het begint met wat zichtbaar is. Je ziet de groeikracht van het leven in de natuur en je verwondert je daarover. Er ontstaat een besef van het mysterie, van de energie die alles doorademt maar die zelf onzichtbaar blijft. Het is niet vreemd dat dan aan de ‘wind’ gedacht wordt als scheppende kracht.

Nu een laag dieper, in de verinnerlijking: je ontwaart schoonheid, bijvoorbeeld een zonsondergang, en je voelt – anders gezegd: je ondergaat psychologisch – dat dit een ervaring is die je raakt. Dat het een geluksgevoel, een gevoel van verrukking tweebrengt in je binnenste. Je signaleert dat die innerlijke ervaring groter is dan jijzelf. Het overkomt je, het sleept je mee en laat je niet meer los. En er ontwaakt een verlangen in je naar nog zo’n ervaring, en nog een, en nog een... Je bent op sleeptouw genomen door een onzichtbare kracht. Gejaagd door de wind, zagezegd.

Ander voorbeeld, nu in het onderbewuste: je ondergaat een alles te boven gaand besef van

eenheid. Zonder dat daar in je gewone leven aanleiding toe bestaat – misschien zit je kop wel boordevol zorgen en verdriet – vallen de dingen op hun plek. Ook de tegenstellingen in jezelf worden verzoend op een hoger niveau. Rudolf Otto noemde dat het *numineuze* en de middeleeuwse mystici spraken van *coincidentia oppositorum*: het samenvallen van innerlijke tegenstellingen. Zoals je bij het sterven van een geliefde een innig geluksgevoel kunt ervaren tegelijk met een intens verdriet. Er is sprake van iets ongedachts, een geschenk. Er valt je iets toe wat je zelf nooit zou kunnen bedenken. Je wordt aangeraakt door een vertroostende bries van buiten.

En tenslotte de liefde. Die onttrekt zich wel geheel aan de sfeer van rationalisering en analyse. Zij is misschien de meest onderbewuste en onpeilbare drijfveer. Want wat is toch die geheimzinnige kracht van de liefde? Wat doet een mens in dit evolutionair bepaalde leven verlangen naar liefde? Sterker nog: wat stelt hem in staat om, dwars tegen alle overlevingsdrang in, toch van zichzelf af te zien en lief te hebben? De liefde is wel het grootste mysterie van het universum. Zij schreeuwt om een metafoorwoord, zoals dat in het Hooglied klinkt: 'Zuidenwind, doorwaai mijn hof'.

Geen wonder dat de mens zoekt naar woorden en vooral beelden om het geheimzinnige proces te duiden waaraan hij deel heeft en waarvan hij deel is. Geen wonder ook dat hij is uitgekomen bij de 'wind'. De Geest, als een zelfstandig fenomeen, bestaat niet. Het is een metafoor voor de universeel menselijke ervaring van wat hem te boven gaat in de ervaring van schoonheid, troost en liefde.

Tijdens mijn studie – als 'late roeping' – kwam ik in aanraking met de pneumatologie, de theologie van de Geest. Een eyeopener. Daarin viel veel op zijn plek van wat ik aan onbehagen voelde met betrekking tot de exclusiviteit en de geslotenheid van de christelijke traditie. De Geest doorbreekt alle kaders. Andere tradities, al dan niet religieus, werden ontsloten. De Geest waait immers waar zij wil. In die uitdrukking uit Johannes' evangelie breekt het christelijk geloof uit zichzelf. Ik herkende er de ruimte in voor de mystiek en de vrijzinnigheid, zoals ik die van nature beleefde.

Geest. Raar woord eigenlijk. Geen mooi woord ook. Maar ik kan het niet meer missen.

Wim Jansen

Discussievragen

- Wim ontleedt het begrip Geest om te ontdekken wat het daadwerkelijk is. Werkt dit verhelderend voor u?
- Wim vindt Geest geen mooi woord. Gebruikt u andere woorden voor de Geest?

Over de auteurs

Karin van den Broeke is preses van de generale synode van de Protestantse Kerk en gemeentepredikant van gemeente 'De ontmoeting' in Noord-Beveland. Zij zet zich graag in voor het gesprek over de plaats van de kerk in de samenleving, voor oecumene en voor onderzoek naar vernieuwing van kerk-zijn.

Foekje Dijk is theoloog, predikant bij de VVP Assen en de vrijzinnige geloofsgemeenschap NPB Hattem. Zij is voormalig hoofdredacteur van het maandblad VrijZicht en zeer geïnteresseerd in vragen naar de onbekende weg.

Klaas Douwes is geboren in het Friese Surhuisterveen. Na zijn bachelor theologie in Leuven begon hij aan zijn master gemeentepredikant en geestelijke verzorging aan de Protestants Theologische Universiteit. Op het moment schrijft hij aan zijn afstudeerscriptie over de vrijzinnige theoloog H.T. de Graaf.

Marieke Fernhout studeerde theologie aan de UvA en was achtereenvolgens predikant in Krabbendijke, Veere en Goor. Momenteel staat zij in de Parkstraatgemeente in Arnhem, een samenwerkingsgemeente van remonstranten en vrijzinnige protestanten.

Henri Frölich werkt sinds 2010 als predikant met bijzondere opdracht voor de Vereniging van Vrijzinnige Protestanten in Noord-Holland. Hij organiseert gesprekskringen, filmavonden en theatervoorstellingen in de provincie.

Wim Jansen is theoloog, pastor en schrijver. Als predikant is hij verbonden aan de vrijzinnige koorkeergemeenschap in Middelburg en de vrijzinnige hervormden in Delft. Hij publiceerde onder andere Voorbij de leegte, Waar ben je nu en onlangs Vlammend Paradijs.

Arne Jonges studeerde theologie in Leiden en promoveerde in de wijsbegeerte in Nijmegen. Hij was werkzaam in het onderwijs en als predikant in de Houtrustkerk. Hij publiceerde onder andere Alsof het zo is... en Goed Gelovig.

Marijke Kwant heeft op latere leeftijd de predikantsopleiding gevolgd. Daarna heeft zij 5 jaar gestaan in de protestantse gemeente Westzaan en 5,5 jaar in de vrijzinnige Irenekerk in Ridderkerk. Tegenwoordig staat zij in de vrijzinnige Oudshoornse kerk in Alphen aan den Rijn.

Menso Rappoldt is sinds 2012 predikant van de Grote of Pancratiuskerk in het centrum van Emmen. Daarvoor was hij tien jaar predikant in Graft-de Rijk (NH) en zes jaar opbouwwerker van de Vereniging van Vrijzinnige Protestanten in Noord-Holland.

Erik Jan Tillema is godsdienstwetenschapper. Hij was voorzitter en interim-beleidssecretaris van de VVP en is als Kerkelijk inspirator verbonden aan de vrijzinnige geloofsgemeenschap De Kapel in Hilversum. Onder zijn redactie verschenen verschillende vrijzinnige publicaties.

Nel Verburg is opleidingsfunctionaris in een GGZ-instelling, heeft een opleiding gevolgd aan het Opleidingsinstituut voor theologie, levensbeschouwing en geestelijke begeleiding in Vrijzinnig Perspectief (OVP) en gaat regelmatig voor in vrijzinnige geloofsgemeenschappen. Zij is voorzitter van de VVP in Gouda.

1 Zij zit als een vogel, broe-dend op het wa-ter,
 on-der haar de cha-os van de eer - ste dag;
 zij zucht en zij zingt, moe-der van de schep-ping,
 wach-tend op het woord tot-dat zij ba-ren mag.

2. Zij zweeft boven zee, zweeft boven de bergen,
 zoekend naar een plaats onder de hemelboog;
 zij rust in de schoot, wachtend op het wonder
 dat zich daar ontvouwt, verborgen voor ons oog.

3. Zij danst in het vuur, schouwspel zonder weerga,
 maakt de tongen los, taal en getuigenis,
 bekeert, inspireert al wie naar haar luistert;
 niets brengt haar tot zwijgen, vurig als zij is.

4. Want zij is de Geest, een met God in wezen,
 gift van de Verlosser aan zijn aardse bruid;
 de sleutel is zij, toegang tot de schriften,
 vogel uit de hemel, witte vredesduif.